

Tantárgy neve/kódja:	A dualizmus társadalom- és sajtótörténete
Tárgyfelelős:	Doktori programvezető
Tantárgy oktatója:	Dr. Fabó Edit Ilona, PhD, oktató
Kreditszám:	10
Óratípus:	Előadás
A tantárgy céljának rövid ismertetése:	A féléves képzés elméleti célja, hogy a hallgatók tájékozódni tudjanak a dualizmus társadalom- és sajtótörténetében, vagyis a korabeli szerkesztőségek nézőpontjaiban, személyi kapcsolatrendszerükben és társadalmi háttérükben úgy, hogy az általuk képviselt nézetek jelentősége értelmezhető legyen az egykorú sajtóvélemények tükrében, valamint a felismert sajátosságokat általánosabb összefüggésekben is képes legyen megjeleníteni. A kurzus gyakorlati célja, hogy a hallgató kreatív látásmódja fejlődjön, önálló újszerű megállapításait logikus és meggyőző érvekkel vezesse le, továbbá alátámasztott nézeteit magabiztosan képviselje a tudományos megnyilatkozásaiban.
Elsajátítandó elméleti ismeretanyag:	<p>A dualizmus modern magyar társadalomtörténet mozgalmas és izgalmas időszaka. A féléves szeminárium célja, hogy bevezetést adjon az összehasonlító sajtóelemzés módszerbe, amely segít felidézni a dualizmus idejének szellemiségét és életérzését. A módszerrel felszínre hozható az a korra jellemző motivációs bázis, amely meghatározta a különböző társadalmi rétegek életszemléletét, véleményét és elvárásait. Az eljárás az egykorú újságok összehasonlító elemzésével történik, amelynek révén egy objektívnek tekinthető összkép állítható fel. Előnyben részesülnek az olyan közművelődési (<i>Fővárosi Lapok, Vasárnapi Újság</i>) és politikai (<i>Pesti Napló, A Hon, később Nemzet, Magyar Nemzet</i> vagy <i>Magyar Újság, később Egyetértés</i>) és egyházi (<i>Religio</i>) lapok, amelyek élettartama minél inkább lefedte a dualizmus éveit. Az egybevetendő sajtóinterpretációk olykor nemcsak a történésekre, hanem egymásra is reflektáltak. Az eseményekben gazdag csaknem félévszázados korszak lehetséges megközelítési pontjai például az egyes évfordulók, a rendezvények, a történelmi személyiségek életének és tetteinek értékelése. Az áttekinthető történelmi összegzésekhez képest egy sokkal színesebb világ részletei jeleníthetők meg, amelyek felfrissítik a történelemtudományban rögzült paneleket, s általában az eddig köztudottnak tekintett történelmi ismereteket helyezik új megvilágításba.</p> <p>A kurzus a következő tematikákra épül: A korszak életérzése, Társadalomtörténet, Államfelfogás, Sajtótörténet, A politika és a sajtó összefonódása, Lapszerkesztés, A fogyasztói társadalom – a hirdetések, Kisfaludy Sándor mint a modern identitásalkotást megalapozó történelmi mintaképzés egyik első mestere, Királyhűség és Szent István-kép, A követendő fénykor – Mátyás király emlékezete, A hazafiúi férfiasság példája a Szent László-interpretációkban, A hazafiúi nőiesség példája a gróf Zrínyi Ilonáról szóló értelmezésekben, A hitélet megjelenítése a vallásos sajtóban.</p>

	<p>A kurzus közepén egy alkalommal a hallgatók tartanak prezentációt egy szabadon választott témában, ami értékelésre és megvitatásra kerül, majd végül a kurzusvégi beszámolóban kidolgoznak.</p>
Elsajátítandó gyakorlati ismeretanyag:	<p>Tájékozottság a dualizmus kori sajtóéletben és a társadalmi folyamatokban, önálló témafelvetés és koncepcióalkotás, meggyőző és logikus érvelés, prezentálás, szakirodalom- és forrásismeret, vagyis a sajtónak mint történeti forrásnak az ismerete, a sajtó szakszerű hivatkozásának elveinek elsajátítása (lásd szerző nélküli kis hírek vagy képi anyag), és végül a tárgyalt kérdés szintézisre törekvő, azaz általánosabb összefüggésekben történő elhelyezése, netán új kérdések felvetése.</p>
A 2-4 legfontosabb kötelező irodalom felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)	<p>Fabó Edit: <i>A hazáért és egymásért. Nemzeti ünnepeink az 1870-es évek végén.</i> Magyarságkutató Intézet, Budapest, 2022. (A Magyarságkutató Intézet Kiadványai 42.) ISBN 978-615-6117-52-6 https://mki.gov.hu/hu/e-konyvtar-hu/kiadvanyok-hu/osszes-kiadvanyok/nemzeti-unnepeink-az-1870-es-evek-vegen?highlight=WylJZ3ltXHUwMGUxc1x1MDBlOXJ0lI0= Katus László: <i>A modern Magyarország születése. Magyarország története 1711–1914.</i> 4., jav, bőv. kiadás. Kronosz Kiadó, Pécs, 2021. ISBN 978 615 6339 03 4 https://www.szaktars.hu/kronosz/view/katus-laszlo-a-modern-magyarorszag-szuletese-magyarorszag-tortenete-1711-1914-negyedik-javitott-es-bovitett-kiadas-2021/?pg=5&layout=s Révész Emese: <i>Kép, sajtó, történelem. Illusztrált sajtó Magyarországon 1850–1870 között.</i> Argumentum Kiadó, Országos Széchényi Könyvtár, Budapest, 2015. (Res Libraria IV.) ISBN 978-963-200-642-0 https://www.szaktars.hu/argumentum/view/revesz-emese-kep-sajto-tortenelem-illusztralt-sajto-magyarorszagon-18501870-kozott-2016/?pg=5&layout=s Szabolcsi Miklós (szerk.): <i>A magyar sajtó története. 1848–1867.</i> II. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1985. ISBN 963 05 1772 8, ISBN 963 05 3677 3 https://www.szaktars.hu/akademiai/view/szabolcsi-miklos-szerk-a-magyar-sajto-tortenete-ii1-1848-1867-1985/?pg=0&layout=s https://www.szaktars.hu/akademiai/view/szabolcsi-miklos-szerk-a-magyar-sajto-tortenete-ii2-1867-1892-1985/?pg=0&layout=s</p>
A 2-4 legfontosabb ajánlott irodalom felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)	<p>Assmann, Jan: <i>A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és a politikai identitás a korai magaskultúrákban.</i> (Ford.: Hidas Zoltán.) Atlantisz Kiadó, Budapest, C. H. Beck, München, 2018. ISBN 978-963-9777-30-9 Dénes Iván Zoltán: <i>Értelmiségi minták.</i> Kalligram Kiadó, Budapest, 2019. ISBN 978-963-468-112-0 https://www.szaktars.hu/kalligram/view/denes-ivan-zoltan-ertelmisegi-mintak-2019/?pg=11&layout=s Fabó Edit: <i>A dualizmus környezetkultúrája. Az ember és környezet viszonya a Vasárnapi Ujság polgári életérzésében.</i> In: Bodovics Éva – Eszik Veronika – Vadas András (szerk.): <i>Környezet és társadalom. A Hajnal István Kör Társadalomtörténeti Egyesület 37.</i></p>

	<p><i>konferenciájának kötete.</i> Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület – Líceum Kiadó, Budapest – Eger, 2025. 407–430. ISBN 978-963-496-299-1</p> <p>Fabó Edit: Magyar polgárosodás a történelmi keretek között. In: Restás Attila – Varsányi Orsolya (szerk.): <i>A Magyarságkutató Intézet Évkönyve 2023.</i> Magyarságkutató Intézet, Budapest, 2024. (Magyarságkutató Intézet Kiadványai 67.) 171–195. HTTPS://DOI.ORG/10.53644/MKIE.2023.5 https://mki.gov.hu/hu/e-konyvtar-hu/evkonyv-2023/magyar-polgarosodas-a-tortenelmi-keretek-kozott</p>	
Elmélet-gyakorlat aránya:	Elméleti óra óraszám: mintatanterv szerinti (24x45 perc)	Gyakorlati óra óraszám: mintatanterv szerinti (2x45 perc)
Az alkalmazott oktatási módszerek:	Az oktatás módszere hagyományos szóbeli előadás vizuális kiegészítéssel, azaz ppt-vel vetített vázlatpontokkal, szövegelemzéssel és nagyon sok képpel, továbbá az előadás közben és a végén a felmerülő kérdések tisztázása.	
Az értékelés módja:	mintatanterv szerint beszámoló (háromfokozatú értékeléssel)	
Az értékelés kritériuma:	<p>Az értékelés háromfokozatú rendszere az órai megjelenés, az ott tanúsított érdeklődés és aktivitás, az érdemi hozzászólások és kérdések megfelelőisége, szakszerűsége, a szakirodalom feldolgozása, a feladatok határidőre történő elvégzése, valamint a megtartott prezentáció figyelembevételével a leadott dolgozat alapján történik. További szempont a dolgozat formai megfelelőisége, nyelvi stílusa, felépítése, a témafelvetés eredetisége, kidolgozottsága, logikus érvelése, a helytálló következtetés, a tágabb értelmezés képessége, valamint a szakirodalmi anyag feltüntetése a bibliográfiában és a hivatkozásokban.</p> <p>Értékelési kategóriák: kiválóan megfelelt (5), megfelelt (3), nem felelt meg (1).</p> <p>A kurzus teljesítésére kiválóan megfelelt (5) jeles érdemjegyet az a hallgató kap, aki aktív, önálló gondolatai, ötletei, kérdései vannak, az egyéni és csoportmunkában a konstruktív és minőségi munkavégzés jellemzi. A választott feladatot a követelményeknek megfelelően, alaposan és színvonalasan elkészíti és bemutatja. A szóbeli bemutatás során a hallgató meggyőzően bizonyítja az adott témában való felkészültségét és jártasságát. Amennyiben a feladat jellege megengedi úgy egyedi, kreatív megoldásokat is alkalmaz.</p> <p>A kurzus teljesítésére megfelelt (3) közepes érdemjegyet az a hallgató kap, aki hullámzó aktivitással vesz részt a kurzuson, az önálló gondolatok, ötletek, kérdések nem dominálnak, az egyéni és csoportmunkában törekszik a konstruktív és minőségi munkavégzésre. A konzultációkra előzetesen csak részben vagy</p>	

	<p>hiányosan készül fel, a konzultáció közötti időszakra kiadott feladatokat elvégzi, de nem az elvárt minőségben vagy nem mindegyik feladatot teljesíti. A kötelező irodalmakat felületesen vagy részben ismeri. A kurzus teljesítéseként meghatározott otthoni feladatot szakmailag és módszertanilag elfogadhatóan, megfelelő részletezettséggel kidolgozza. A tanulási eredmények többnyire megfelelnek a tartalmi és formai követelményeknek, kisebb tévesztésekkel, hiányosságokkal. A célkövetelmény-tartalom-módszer-értékelés rendszerében előfordul inkoherencia. A hallgató a fejlesztőmunkát az oktatóval egyeztetett témában és módon, a megbeszélthet határidőre elvégzi.</p> <p>A kurzus teljesítésére nem felelt meg (1) elégtelen érdemjegyet kap az a hallgató, aki nem jelenik meg az órán, vagy passzív résztvevője annak. Nem érdeklődik a téma iránt, nincsenek önálló gondolatai, kreatív meglátásai, a csoportmunkában nem vagy nem konstruktív módon vesz részt. A kurzus teljesítéseként meghatározott otthoni feladatot határidőre nem teljesíti, vagy teljesíti, de az sem szakmailag, sem módszertanilag nem felel meg a minőségi elvárásoknak.</p>
<p>Miként járul hozzá a tantárgy a doktori iskola képzési programjában tanulási eredményként megjelölt MKKR 8. szintű tanulási eredmények eléréséhez.</p>	<p>A hallgató felismerései tükrözik azt a tudásszintet, hogy megértette a dualizmus társadalom- és sajtótörténetének összefüggéseit, szakirodalmának elméleti hátterét, érvrendszerét és kategóriáit.</p> <p>A doktorandusz elsajátítja a dualizmus társadalom- és sajtótörténetének kreatív elemzésének képességét úgy, hogy egyúttal a kurzus egyes témafelvetésekből levont következtetéseit tágabb értelmezési keretben tudja megjeleníteni azért, hogy újszemponitú, kritikai jellegű értékelésével hozzá tudjon járulni tárgya tudományos szemléletének felfrissítéséhez.</p> <p>A hallgató elhivatottan képviseli a saját témakörében tett általánosabb érvényű megállapításait úgy, hogy azokkal előrébb viszi a már meglévő ismereteket, továbbá gazdagítja az emberi természetről kialakult közösségi és egyéni önképet.</p> <p>A doktorandusz alkotó önállósággal és ellenőrizhető módon alakítja ki tudományos nézeteit, és ennek érdekében új gyakorlati megoldásokat javasol.</p>